

Wrocław, 20 kwiecień 2022 r.

Prof. dr hab. Czesław Zajac

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Mgr Patrycji Marzec-Braun

pt.: „Rola kapitału społecznego i przywództwa w kreowaniu sukcesu start-upów”, napisanej pod kierunkiem naukowym

prof. dr hab. Agnieszki Sitko-Lutek

I. Ogólna charakterystyka rozprawy

Mgr Patrycja Marzec-Braun, Autorka rozprawy doktorskiej pod wyżej wymienionym tytułem, za przedmiot swoich badań wybrała zagadnienie kapitału społecznego i przywództwa, rozpatrywane w kontekście funkcjonowania start-upów. Doktorantka poddała wyżej wymienione zagadnienie analizie i ocenie poprzez pryzmat możliwości jego kształtowania oraz wpływu jaki na powodzenie start-upów wywierają: kapitał społeczny oraz przywództwo.

Jest to problem badawczy trudny do naukowej eksploracji, ważny dla teorii i praktyki zarządzania, a zarazem interesujący poznawczo.

Doktorantka już na początku swoich rozważań we Wstępie rozprawy trafnie dostrzega, że „kluczową rolę w przedsiębiorstwie odgrywają ludzie, ich kompetencje, a także relacje zachodzące pomiędzy nimi. Pomimo niezawodności nowoczesnych maszyn i urządzeń, zasoby ludzkie stanowią jeden z determinantów sukcesu zakładanych organizacji. Dzięki nim kształtowane są postawy, wartości i wzorce kulturowe, które obrazują charakter środowiska społecznego poszczególnych organizacji” (s. 9). Bardzo słusznie podkreśla Ona, że „niezwykle istotne jest budowanie relacji zewnętrznych, zaufanie oraz dzielenie się wiedzą i wdrażanie kreatywnych pomysłów w życie. W związku z tym, w dobie dzisiejszych przemian cywilizacyjnych i innowacyjnego podejścia

do biznesu, znaczenia nabierają aspekty ściśle związane z czynnikiem ludzkim, do którego należy zaliczyć kapitał społeczny” (s. 9). Kończąc ten wątek swoich rozważań zaznacza Ona, że „spośród wielu różnorodnych czynników warunkujących sukces przedsiębiorstw znajdujących się na wczesnym etapie rozwoju, na szczególną uwagę zasługuje wewnętrzny i zewnętrzny kapitał społeczny oraz przywództwo” (s. 9).

Dlatego też wybór przedmiotu badań oraz problematyki rozprawy, dokonany przez Kandydatkę do stopnia naukowego doktora, oceniam jako w pełni trafny.

Praca składa się z 233 stron tekstu obejmującego: spis treści, wstęp, 5 rozdziałów, zakończenie, bibliografię, spisy: tabel, rysunków i wykresów oraz załącznika. Wzbogacona została 61 tabelami, 13 rysunkami i 3 wykresami.

Wykorzystana w pracy bibliografia obejmuje aż 377 pozycji: zwarte (monografie i artykuły z czasopism naukowych w przede wszystkim w języku angielskim i w języku polskim) oraz pozycje zaczerpnięte ze źródeł internetowych. Struktura oraz aktualność publikacji, na które powołuje się Doktorantka, nie budzą zastrzeżeń, a ich liczba znacznie wykracza poza obowiązujące w tym zakresie, niepisane standardy. Można by z powodzeniem „obdzielić” nimi 2 prace doktorskie.

II. Ocena warstwy merytorycznej i metodycznej rozprawy

We Wstępie Doktorantka sformułowała: syntetycznie ujęte przesłanki podjęcia na warsztat badawczy zagadnienia stanowiącego przedmiot rozważań w swojej dysertacji, problem badawczy, cel główny, osiem celów szczegółowych oraz siedem hipotez badawczych. Przedstawiła zakres przedmiotowy, zakres podmiotowy oraz zakres przestrzenny pracy, jak również okres oraz metodykę własnych badań, przeprowadzonych na potrzeby jej przygotowania. Zaprezentowała również syntetycznie układ strukturalny rozprawy wskazując, co zawierają poszczególne jej rozdziały.

Problem badawczy został określony w postaci pytania: „W jaki sposób kapitał społeczny i przywództwo wpływają na sukces start-upów?”

Celem głównym opracowania jest „identyfikacja czynników determinujących sukces start-upów, ze szczególnym uwzględnieniem kapitału społecznego i przywództwa”. Cele szczegółowe, poznawczo-metodyczne, obejmują:

- „identyfikację źródeł sukcesu start-upów w Europie i na świecie w kontekście kapitału społecznego;
- „analizę struktury wewnętrznego i zewnętrznego kapitału społecznego”;
- „diagnozę kapitału społecznego start-upów funkcjonujących w województwie lubelskim”;
- „identyfikację oddziaływania kapitału społecznego i przywództwa na sukces start-upów”;
- „diagnozę oddziaływania kapitału społecznego na innowacyjność start-upów”;
- „opracowanie mierników kapitału społecznego, przywództwa i sukcesu w start-upach”;
- „opracowanie modelu wewnętrznego i zewnętrznego kapitału społecznego oraz zachowań i kompetencji przywódczych, które wpływają na sukces start-upów”.

Celem szczegółowym, o charakterze aplikacyjnym, jest „opracowanie zbioru praktycznych zaleceń dla następujących odbiorców:

- absolwentów uczelni wyższych zamierzających wprowadzić na rynek własne kreatywne rozwiązania, chcących zarazem zidentyfikować zarówno bariery tego procesu, jak i możliwości ich pokonania;
- osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej opartej na nowoczesnym podejściu do prowadzonego biznesu, skupiającego się na wprowadzaniu innowacyjnych rozwiązań, produktów/usług, procesów;
- przedsiębiorców planujących zmianę dotychczasowych przyzwyczajzeń związanych z zakładaniem tradycyjnych przedsiębiorstw na rzecz tworzenia nowych form organizacji jakimi są start-upy;

- start-upowców zmierzających do udoskonalenia obecnie prowadzonych przedsięwzięć, jak też tych, którzy borykają się z kryzysem wynikającym z nieumiejętnego zarządzania posiadanym kapitałem społecznym oraz problemami dotyczącymi stosunków lidera z pozostałą częścią zespołu”.

Autorka rozprawy sformułowała następujące hipotezy badawcze:

- H1: „istnieje związek pomiędzy wewnętrznym kapitałem społecznym a sukcesem start-upów”;
- H2: „istnieje związek pomiędzy zewnętrznym kapitałem społecznym a sukcesem start-upów”;
- H3: „istnieje związek pomiędzy wewnętrznym kapitałem społecznym a przywództwem”;
- H4: „istnieje związek pomiędzy zewnętrznym kapitałem społecznym a przywództwem”;
- H5: „istnieje związek pomiędzy przywództwem a sukcesem start-upów”;
- H6: „przywództwo odgrywa pośredniczącą rolę pomiędzy wewnętrznym kapitałem społecznym a sukcesem start-upów”;
- H7: „przywództwo odgrywa pośredniczącą rolę pomiędzy zewnętrznym kapitałem społecznym a sukcesem start-upów”.

We wstępie, przed sformułowaniem problemu badawczego, mgr Patrycja Marzec-Braun stwierdziła, że „przeprowadzona analiza literatury wykazała istnienie luki badawczej w zakresie roli wewnętrznego i zewnętrznego kapitału społecznego oraz przywództwa w kreowaniu sukcesu start-upów” (s. 9), ale nie wyjaśniła istoty tej luki, na czym ona konkretnie polega.

Problem badawczy jak i cel główny oraz cele szczegółowe zostały, według mnie, sformułowane prawidłowo. Uważam jednak, że cel główny można było wzbogacić o wymiar diagnostyczny i metodyczny, np. poprzez włączenie w jego zakres trzech ostatnich spośród sformułowanych przez Nią, wyżej wymienionych celów szczegółowych. Moim zdaniem, także cel szczegółowy nr 2 w brzmieniu:

„analiza struktury wewnętrznego i zewnętrznego kapitału społecznego” jest niepoprawny, ponieważ analiza nie może być celem. Analiza jest jedną z kluczowych metod prowadzenia badań naukowych, jej wykorzystanie umożliwia osiągnięcie (realizację) celów. Pewien niedosyt budzi także brak celów szczegółowych o charakterze objaśniającym oraz brak głównej hipotezy badawczej.

Biorąc pod uwagę charakter rozważanej problematyki oraz dominujący udział analizy ilościowej w empirycznej eksploracji tej problematyki uważam, że Doktorantka zasadnie zrezygnowała z formułowania pytań badawczych.

Recenzowana praca ma charakter teoretyczno–empiryczny. Badania empiryczne przeprowadzone przez Autorkę bazowały na podejściu ilościowym przeprowadzonej przy wykorzystaniu narzędzi analizy statystycznej. Wykorzystane zostały także przez Nią elementy analizy jakościowej rozpatrywanego zagadnienia. Wymiar ilościowy rozważań rozprawy nawiązuje do paradygmatów: funkcjonalistycznego i systemowego, natomiast ich wymiar jakościowy nawiązuje do paradygmatów: interpretatywno–symbolicznego oraz neopozytywistycznego, wpisujących się w nurt metaforyczny oraz nurt krytyczny w naukach o zarządzaniu. Podejście badawcze Autorki jest adekwatne do istoty, charakteru oraz zakresu przedmiotu badań i obiektów badawczych.

W mojej ocenie warstwa koncepcyjno-metodyczna rozprawy, zaprojektowana przez mgr Patrycję Marzec-Braun, w pełni umożliwiła Jej realizację celów, które zostały określone we Wstępie. Zweryfikowała Ona również wszystkie sformułowane przez Siebie hipotezy badawcze. Za wartościowe elementy recenzowanej pracy uznaję zarówno rezultaty studiów nad literaturą przedmiotu, jak i wyniki Jej własnych badań empirycznych:

- usystematyzowanie oraz autorską konceptualizację pojęć i zagadnień związanych z problematyką start-upów jako form innowacyjnych przedsiębiorstw (organizacji), kapitału społecznego oraz przywództwa;

- krytyczną, a zarazem i konstruktywną analizę poglądów różnych autorów, prezentowanych w literaturze przedmiotu odnośnie roli kapitału społecznego we współczesnych przedsiębiorstwach oraz istoty i ewolucji przywództwa, rozpatrywanych w świetle różnych ujęć teoretycznych i paradygmatów;
- wartościowe dla teorii i praktyki zarządzania: „rozbudowany model kluczowych czynników sukcesu w polskich przedsiębiorstwach przyszłości” (s. 38) oraz ujęcie źródeł i porażek start-upów (s. 40);
- interesujące pod względem poznawczym przedstawienie korzyści płynących z wewnętrznego i zewnętrznego kapitału społecznego (s. 65-66);
- rzetelne pod względem warsztatowym przedstawienie rezultatów ilościowych własnych badań empirycznych, odzwierciedlających wpływ kapitału społecznego i wpływ przywództwa na sukces badanych start-upów oraz związek pomiędzy kapitałem społecznym a przywództwem, z wykorzystaniem przez Doktorantkę do oceny tych rezultatów wielu narzędzi analizy statystycznej;
- wysoką wartość użyteczną zweryfikowanych hipotez badawczych, wniosków z analizy i oceny wyników własnych badań oraz rekomendacji dla start-upowców;
- wartościową autorską propozycję modelowego ujęcia procesu kształtowania kapitału społecznego i przywództwa w kreowaniu sukcesu start-upów, opracowaną na podstawie wyników własnych badań.

Pewną dostrzegalną słabością opracowania jest mała ilość aktualnych pozycji bibliograficznych poświęconych problematyce przywództwa oraz nieco „podręcznikowy” charakter podrozdziałów 3.2. i 3.3. , w których Autorka przedstawiła powszechnie znane teorie i paradygmaty przywództwa. Uwaga ta nie umniejsza jednak mojej wysokiej oceny poziomu naukowego teoretycznej części rozprawy oraz poziomu zawartego w niej dyskursu naukowego.

Ponadto na s. 122 na samym początku podrozdziału. 4.2. zatytułowanego „Charakterystyka modelu badawczego” pojawia się stwierdzenie, „że zakres

merytoryczny badań przedstawiony został za pomocą empirycznego modelu badawczego (rys. 4.1.) (Wpływ kapitału społecznego i przywództwa transformacyjnego na sukces start-upów), który umożliwił opracowanie siedmiu hipotez badawczych”. Rodzi się pytanie co Autorka pracy rozumie pod pojęciem model empiryczny, skoro ten swój model, jako punkt wyjścia do formułowania hipotez i własnych badań empirycznych opracowała na bazie analizy wielu publikacji?

III. Uwagi szczegółowe odnośnie językowej i redakcyjnej strony pracy

Praca napisana została w sposób komunikatywny. Jest wyjątkowo staranna pod względem redakcyjnym. Tekst został opatrzone licznymi tabelami, wykresami i rysunkami, co czyni go „przyjaznym” dla czytelnika i ułatwia jego percepcję. Pragnę zwrócić również uwagę na poprawność języka. W tekście nie dostrzegłem usterek interpunkcyjnych, ani językowych.

IV. Konkluzja

Nieliczne uwagi krytyczne i polemiczne nie pomniejszają ogólnej, pozytywnej oceny pracy. Mgr Patrycja Marzec-Braun sformułowała i samodzielnie rozwiązała problem naukowy, wykazała ogólną wiedzę teoretyczną w obszarze tematycznym rozprawy oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Jej rozprawa może być uznana jako przyczynek badawczy dla teorii i praktyki zarządzania.

W konkluzji stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska pt. „Rola kapitału społecznego i przywództwa w kreowaniu sukcesu start-upów” spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim, określone w *Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (art.13.1.)*, Dz. U. z 2017 r., poz. 1789z późniejszymi zmianami. W związku z powyższym wnoszę o jej przyjęcie i stawiam wniosek o dopuszczenie mgr Patrycji Marzec-Braun do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Czesław Zając

7

